

สภาพการทำงานประเมินความต้องการจำเป็นทางการศึกษา
และการใช้ผลในกระทรวงศึกษาธิการ

นางสาวสุดนิสา พูลศิริ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา ภาควิชาวิจัยการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2541

ISBN 974-639-841-5

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

STATE OF CONDUCTING EDUCATIONAL NEEDS ASSESSMENT AND
UTILIZATION OF THE RESULTS IN THE MINISTRY OF EDUCATION

MISS SUDNISA PULSIRI

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Educational Measurement and Evaluation

Department of Educational Research

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1998

ISBN 974-639-841-5

สุดินสา พูลศิริ : สภาพการทำการประเมินความต้องการจำเป็นทางการศึกษาและการใช้ผลในกระทรวงศึกษาธิการ (STATE OF CONDUCTING EDUCATIONAL NEEDS ASSESSMENT AND UTILIZATION OF THE RESULTS IN THE MINISTRY OF EDUCATION) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.สุวิมล ว่องวานิช, 140 หน้า.

ISBN 974-639-841-5.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพการทำการประเมินความต้องการจำเป็นทางการศึกษาและการใช้ผลในกระทรวงศึกษาธิการโดยจำแนกเป็น 3 วัตถุประสงค์ย่อยคือเพื่อศึกษาสภาพการทำและการใช้ผลการประเมินความต้องการจำเป็น เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังของผู้บริหารกับการทำการประเมินความต้องการจำเป็น และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังของผู้บริหารกับปริมาณการใช้ผลการประเมินความต้องการจำเป็น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้อำนวยการกองจำนวน 88 คน และบุคลากรจำนวน 65 คน ในกรมต่าง ๆ 14 กรมของกระทรวงศึกษาธิการ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย การทดสอบค่าไค-สแควร์ (χ^2 -test) การทดสอบค่าที (t - test) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+

ผลการวิจัยพบว่าผู้อำนวยการกองร้อยละ 69.30 มีการทำการประเมินความต้องการจำเป็น และนำผลการประเมินความต้องการจำเป็นไปใช้ร้อยละ 75.68 ส่วนบุคลากรมีการทำการประเมินความต้องการจำเป็นร้อยละ 44.60

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังกับการทำการประเมินความต้องการจำเป็นของผู้บริหาร ผลปรากฏว่าตัวแปรที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการประเมินโครงการหรือประเมินบุคลากร ประสบการณ์ในการประเมินโครงการ การได้รับความรู้เกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็น และทัศนคติต่อการประเมินความต้องการจำเป็น

ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยใช้ตัวแปรพยากรณ์ 8 ตัวแปร ได้แก่วุฒิทางการศึกษา (EDU) สาขาวิชาที่จบการศึกษา (AREA) ประสบการณ์ในการทำงาน (EXP) การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการประเมินโครงการ/ประเมินบุคลากร (TRA) ประสบการณ์ในการประเมินโครงการ (EVAEXP) การได้รับความรู้เกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็น (NKNOW) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็น (NTEST) และทัศนคติต่อการประเมินความต้องการจำเป็น (ATT) พบว่าตัวแปรพยากรณ์สามารถอธิบายความแปรปรวนของปริมาณการใช้ผลการประเมินความต้องการจำเป็นได้ร้อยละ 28.24 และตัวแปรพยากรณ์ที่สัมพันธ์ถดถอยมีนัยสำคัญ คือทัศนคติต่อการประเมินความต้องการจำเป็น

สมการทำนายในรูปคะแนนดิบ

$$UTIL = -12.704 + 3.304NTEST + 0.917EVAEXP + 0.769ATT + 0.468TRA - 3.273NKNOW - 0.868EDU - 0.859AREA - 0.246EXP$$

สมการทำนายในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z}_{UTIL} = 0.225Z_{NTEST} + 0.140Z_{EVAEXP} + 0.504Z_{ATT} + 0.070Z_{TRA} - 0.048Z_{NKNOW} - 0.060Z_{EDU} - 0.016Z_{AREA} - 0.071Z_{EXP}$$

ภาควิชา ศึกษาศาสตร์

สาขาวิชา การวัดและประเมินผลการศึกษา

ปีการศึกษา 2541.....

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

3972115027 : MAJOR EDUCATION RESEARCH
KEY WORD: CONDUCTING NEEDS ASSESSMENT / UTILIZATION OF NEEDS ASSESSMENT RESULT /

MINISTRY OF EDUCATION

SUDNISA PULSIRI : STATE OF CONDUCTING EDUCATIONAL NEEDS ASSESSMENT AND UTILIZATION OF THE RESULTS IN THE MINISTRY OF EDUCATION. THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. SUWIMON WONGWANICH, Ph.D. 140 pp. ISBN 974-639-841-5.

The main purpose of this research was to study the state of conducting educational needs assessment and utilization of the result. The specific objectives were (1) to study the conducting and utilization of educational needs assessment, (2) to study the relationship between background of administrators and conducting of needs assessment, and (3) to study the relationship between background of administrators and utilization of needs assessment. The sample consisted of 88 department directors and 65 officers in the Ministry of Education. The instrument of this study was questionnaire. Data were analyzed by descriptive statistics, χ^2 -test, t-test and multiple regression analysis through SPSS/PC+ program.

The results indicated that 69.30% of the department directors conducted needs assessment, and 75.68 % of those utilized the needs assessment results. 44.60% of the officers conducted needs assessment.

The analysis of the relationship between background of administrators and conducting of needs assessment indicated that training experience in personnel/project evaluation, project evaluation experience, needs assessment knowledge and attitude towards needs assessment were significantly related to the conducting of needs assessment at .05. level.

Regression analysis consisted of 8 predictors, i.e. educational degree (EDU), area of study (AREA), work experience (EXP), training experience in personnel/project evaluation (TRA), project evaluation experience (EVAEXP), training in needs assessment (NKNOW), needs assessment knowledge (NTEST), and attitude towards needs assessment (ATT). The results indicated that the predictors were able to explain 28.24% of variance in degree of results utilization of needs assessment. The significant predictor was attitude towards needs assessment. The regression equation for raw scores was

$$\hat{UTIL} = -12.704 + 3.304NTEST + 0.917EVAEXP + 0.769ATT + 0.468TRA \\ - 3.273NKNOW - 0.868EDU - 0.859AREA - 0.246EXP.$$

And the regression equation in standard scores form was

$$\hat{Z}_{UTIL} = 0.225Z_{NTEST} + 0.140Z_{EVAEXP} + 0.504Z_{ATT} + 0.070Z_{TRA} - 0.048Z_{NKNOW} \\ - 0.060Z_{EDU} - 0.016Z_{AREA} - 0.071Z_{EXP}$$

ภาควิชา ศึกษาศาสตร์.....

สาขาวิชา การวัดและประเมินผลการศึกษา.....

ปีการศึกษา 2541.....

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีทั้งนี้ได้รับความกรุณาอย่างดียิ่งจากท่านรองศาสตราจารย์ ดร. สุวิมล ว่องวานิช อาจารย์ที่ปรึกษาที่เอาใจใส่ดูแล ให้คำแนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ อวยพร เรื่องตระกูล อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการที่ให้การดูแลเอาใจใส่ระหว่างการศึกษ ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือทุกท่านที่ให้คำแนะนำช่วยเหลือในการพัฒนาแบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ และขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยการศึกษาทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ต่างๆ รวมทั้งอบรมสั่งสอนให้การเรียนรู้ที่ดีและเป็นประโยชน์ทั้งในการศึกษาและดำรงชีวิตในสังคมให้แก่ผู้วิจัย

ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัยที่ให้เงินทุนอุดหนุนการวิจัย จำนวน 4,350 บาท ในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

ขอขอบคุณ คุณสมยศ สิงห์คำ ผู้อำนวยการศูนย์ประชาสัมพันธ์ สำนักปลัดกระทรวงกระทรวงศึกษาธิการ ดร. เพชรา พิพัฒน์สันติกุล คุณสมเกียรติ ทานอก และคุณชนาธิป หุ้ยแป ที่กรุณาเอื้อเฟื้อช่วยเหลือผู้วิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้

ขอขอบคุณพี่ ๆ เพื่อน ๆ น้อง ๆ ภาควิชาวิจัยการศึกษาทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณศักดิ์ชาย เพชรช่วย คุณศิริวัฒน์ วรรณาม คุณสินีนาถ ตลิ่งผล และคุณสุภาภรณ์ คงทวี ที่ให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมาจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

ขอขอบคุณกลุ่มตัวอย่างที่สละเวลาในการตอบแบบสอบถาม และคณะครูโรงเรียนบ้านครูด ที่ให้โอกาสและเสียสละให้ผู้วิจัยได้ศึกษาต่อในครั้งนี้

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอโน้มกราบขอบพระคุณ คุณแม่ยุพา ครอบครัวพูลศิริ และครอบครัวเพชรช่วย ที่ให้สนับสนุนและเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยจนสำเร็จการศึกษาในขั้นนี้

สุดนิสา พูลศิริ

สารบัญเนื้อหา

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญเนื้อหา	ช
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญแผนภาพ	ฉ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ในการวิจัย	4
ขอบเขตในการวิจัย	5
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย	5
ข้อตกลงเบื้องต้น	8
นิยามศัพท์	8
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	9
2 วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง	10
ตอนที่ 1 บทบาทของการประเมินกับการวางแผน	10
ตอนที่ 2 ความหมาย หลักการ และวิธีการประเมินความต้องการจำเป็น	16
ตอนที่ 3 บทบาทและหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการ	33
3 วิธีดำเนินการวิจัย	41
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	41
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	44

สารบัญเนื้อหา (ต่อ)

	หน้า
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	55
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	58
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	61
ตอนที่ 1 สภาพการทำงานประเมินความต้องการจำเป็น.....	62
ตอนที่ 2 สภาพการใช้ผลการประเมินความต้องการจำเป็น.....	72
ตอนที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังกับการทำงานประเมินความต้องการจำเป็น.....	74
ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังกับปริมาณการใช้ผลการประเมินความต้องการจำเป็น.....	80
ตอนที่ 5 ข้อมูลประกอบสภาพการทำงานและการใช้ผลการประเมินความต้องการจำเป็น.....	84
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	88
สรุปผลการวิจัย.....	88
อภิปรายผลการวิจัย.....	90
ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้.....	95
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	96
รายการอ้างอิง.....	97
ภาคผนวก.....	101
ภาคผนวก ก.....	102
ภาคผนวก ข.....	105
ภาคผนวก ค.....	117
ภาคผนวก ง.....	129
ภาคผนวก จ.....	131
ประวัติผู้วิจัย.....	140

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา	42
2 ตัวแปรที่ใช้วัดในแบบสอบถาม	46
3 ความถี่ของคำคุณศัพท์ที่ได้จากการสำรวจ	48
4 เนื้อหาและคำคุณศัพท์ของแบบวัดทัศนคติต่อการประเมินความต้องการจำเป็น	50
5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนแต่ละข้อกับคะแนนรวมและค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟาของแบบวัดทัศนคติต่อการประเมินความต้องการจำเป็น	51
6 โครงสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็น	52
7 คุณภาพของแบบสอบหลังการทดลองใช้ครั้งที่ 1	53
8 คุณภาพของแบบสอบหลังปรับปรุงแก้ไขแล้ว	54
9 ค่าสถิติพื้นฐานของแบบสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็น	55
10 ค่าตัวแปรสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล	56
11 จำนวนและร้อยละของผู้อำนวยการและบุคลากรจำแนกตามตัวแปรภูมิหลัง	62
12 ค่าสถิติพื้นฐานของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็นและทัศนคติ ต่อการประเมินความต้องการจำเป็นของผู้อำนวยการกองและบุคลากร	67
13 สภาพการประเมินความต้องการจำเป็นและสาเหตุที่ไม่ได้ประเมินความต้องการจำเป็น ก่อนพัฒนาโครงการหรือดำเนินงานต่าง ๆ	69
14 สัดส่วนของโครงการที่มีการประเมินความต้องการจำเป็นและที่มีการนำผลการประเมิน ความต้องการจำเป็นไปใช้	70
15 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของเทคนิคและเครื่องมือที่มีการใช้ในการประเมิน ความต้องการจำเป็นของผู้อำนวยการกอง	70
16 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของเทคนิคและเครื่องมือที่มีการใช้ในการประเมิน ความต้องการจำเป็นของบุคลากร	71
17 ร้อยละของประเภทของการประเมินความต้องการจำเป็นที่มีการดำเนินการ	72

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
18	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการใช้ผลการประเมินความต้องการจำเป็น..... 73
19	ร้อยละของจุดมุ่งหมายในการใช้ผลการประเมินความต้องการจำเป็น..... 73
20	ร้อยละและจำนวนของลักษณะการใช้ผลการประเมินความต้องการจำเป็น..... 74
21	ความสัมพันธ์ระหว่างวุฒิทางการศึกษาสูงสุดกับการทำ/ไม่ทำการประเมิน ความต้องการจำเป็น..... 75
22	ความสัมพันธ์ระหว่างสาขาวิชาที่จบการศึกษากับการทำ/ไม่ทำการประเมิน ความต้องการจำเป็น..... 76
23	ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการประเมินกับการทำ/ ไม่ทำการประเมินความต้องการจำเป็น..... 77
24	ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ในการประเมินโครงการกับการทำ/ไม่ทำ การประเมินความต้องการจำเป็น..... 78
25	ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับความรู้เกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็นกับ การทำ/ไม่ทำการประเมินความต้องการจำเป็น..... 79
26	การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินความ ต้องการจำเป็นระหว่างกลุ่มที่ทำกับไม่ทำการประเมินความต้องการจำเป็นของผู้อำนวยการกอง และบุคลากร..... 80
27	การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อการประเมินความต้องการจำเป็น ระหว่างกลุ่มที่ทำกับไม่ทำการประเมินความต้องการจำเป็นของผู้อำนวยการกองบุคลากร..... 80
28	การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของประสบการณ์การทำงานระหว่างกลุ่มที่ทำกับ ไม่ทำการประเมินความต้องการจำเป็นของผู้อำนวยการกองบุคลากร..... 81
29	ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังกับปริมาณการใช้ผลประเมินความต้องการจำเป็น..... 82
30	ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเพื่อพยากรณ์ปริมาณการใช้ผลการประเมินความต้องการ จำเป็นของกลุ่มผู้อำนวยการ..... 83

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1 กรอบความคิดในการวิจัย	7
2 นಿಯามการประเมินเพื่อการตัดสินใจ	11
3 องค์ประกอบของการปฏิบัติงานและระบบการวางแผน	13
4 ตัวอย่างแบบฟอร์มการสำรวจเพื่อกระตุ้นคำคุณศัพท์.....	48